

pedagogisch beleidsplan

De Peutertuin

Stichting Montessori-peutergroep Enkhuizen
Gerard Brandtweg 4
1602 LA Enkhuizen

locaties

De Peutertuin
Admiraliteitsweg 40
1601 ED Enkhuizen

De Peutertuin - locatie Noord
Goudenregenstraat 29
1602 RK Enkhuizen

Wim Hoogervorst
Enkhuizen
2015

0 ALGEMENE UITGANGSPUNTEN

0.0 Algemene doelstelling

De algemene doelstelling van De Peutertuin is te splitsen in een aantal deeldoelstellingen. Deze deeldoelstellingen kunnen in twee groepen worden onderverdeeld.

basisfunctie

- het bieden van ontplooiingsmogelijkheden aan peuters; deze mogelijkheden tot ontplooiing omvatten alle facetten van de kinderlijke ontwikkeling, te weten de cognitieve, sociale, sociaal-emotionele, creatieve, spirituele en motorische ontwikkeling;
- het bieden van stimulerende speelmogelijkheden aan peuters in aanvulling op de speelmogelijkheden thuis; in deze ontwikkelt het kind vele sociale vaardigheden, waardoor het sociaal steeds competenter wordt.
- het bieden van de mogelijkheid aan peuters tot onderling ontmoeten en sociaal contact.
- voor positief sociaal contact is een zekere kennis van normen en waarden van groot belang - oefenen in het je gedragen volgens deze maatschappelijk geaccepteerde en gevormde normen en waarden is daarbij essentieel.

De rol van de leidster, daarbij geholpen door hulpleidsters/stagiaires, wordt uitgebreid beschreven in de paragrafen handelend over de Voorbereide Omgeving. Ontwikkeling volgens het montessoriconcept biedt veel ruimte aan persoonlijke ontplooiing, maar zij stelt met nadruk dat deze persoonlijke ontplooiing alleen dan optimaal kan plaatsvinden als deze ingebed is in een context die doorspekt is met sociale omgang.

plusfunctie

- het bieden van opvoedingsondersteuning aan ouders; deze ondersteuning wordt gevoed uit de visie die dr. Maria Montessori beschreven heeft met betrekking op de ontwikkeling van het jonge kind;
- Het vroegtijdig signaleren en onderkennen van eventuele ontwikkeling-belemmerende factoren;

De leidsters worden gestimuleerd om open te staan voor ouders met vragen over opvoeding. Ook verwachten wij van de leidsters dat er contact met de ouders wordt opgenomen wanneer zij belemmeringen in de ontwikkeling constateren of wanneer zich al dan niet kleine problemen in de ontwikkeling van het kind voordoen.

0.1 De montessori-peutergroep

De Stichting Montessori-peutergroep Enkhuizen biedt met De Peutertuin een pedagogisch-didactische voorschoolse basisvoorziening aan die toegankelijk is voor elk kind in de leeftijd van 2 - 4 jaar. In het begeleiden van het kind hechten wij waarde aan enerzijds een individuele benadering op gebieden waar de ontwikkeling van het kind dat verlangt, anderzijds een groepsbenadering als dat wenselijk is. De begeleiding is professioneel, waarbij genegenheid ten opzichte van het kind centraal staat.

Uitgangspunt is dat de peutergroep het kind datgene biedt waar het kind op een bepaald moment behoefte aan heeft. Een montessoriaanse inrichting en benadering van het kind zijn voor ons essentieel om dit uitgangspunt te verwezenlijken.

We streven naar een grote betrokkenheid van ouders bij het ontwikkelingsproces dat het kind doorloopt. Kind en ontwikkelingsproces vormen een uniek geheel; zowel ouders, peuterleidster als speel-, leer- en werkomgeving staan in dienst van het zo optimaal mogelijk kunnen doorlopen van dit proces.

Klimaat

Het klimaat in de peutergroep wordt hoofdzakelijk bepaald door de groepsleiding, maar wordt mede ingekleurd door de inbreng van de kinderen, als elk uniek individu maar ook als groep. Wij vinden een positief klimaat in de peutergroep voor zowel peuters, leidsters als ouders van groot belang.

De voorwaarden voor het scheppen van een goed klimaat zijn:

- een goede werksfeer onder de leiding, die emotioneel ondersteunend is;
- goed contact leidster/ouder;
- liefdevol contact leidster/kind;

- een ontwikkelings-uitdagende omgeving - in montessori-termen: een goed verzorgde voorbereide omgeving.

Van peuters weten wij dat ze erg sfeer-gevoelig zijn. Een fijne sfeer verhoogt het gevoel van veiligheid en geborgenheid bij de peuters. Het schept vertrouwen en een gevoel van vrijheid waardoor de peuter zich optimaal kan ontwikkelen.

Het klimaat dient dusdanig te zijn dat elk kind de individuele ruimte ervaart om zich in eigen tempo, naar eigen interesse en op eigen wijze te ontplooien. Tegelijkertijd moet het klimaat zorgen dat er een wij-gevoel kan ontstaan, waardoor er ruimte is voor positieve menselijke interactie en uitingen binnen de groep.

0.1.1. Toegepaste middelen

De Stichting Montessori-peutergroep Enkhuizen tracht haar doel te bereiken door:

- de keuze van het speel/leermateriaal; naast specifiek montessori-materiaal is er ook ruimte voor andere materialen die hun waarde in andere vormen van onderwijs bewezen hebben;
- de inrichting van de binnen- en buitenruimte;
- de manier van werken, de pedagogische en didactische benadering van het kind door de leidster;
- het bieden van specifieke montessori-scholing aan de leidster;
- het informeren van de ouders over de montessoriaanse visie op de ontwikkeling van het (jonge) kind, door middel van schriftelijk materiaal of informatie-avonden, maar ook in de wijze waarop leidster met de ouders spreekt over de ontwikkeling van hun kind.

0.2 Opvoeding - onderwijs

De pedagogische en didactische uitgangspunten die De Peutertuin hanteert vloeien voort uit de visie die de Italiaanse arts en pedagoge Maria Montessori formuleerde op de ontwikkeling van het (jonge) kind.

0.2.1 Het belang van onderwijs

Onderwijs stimuleert de ontwikkeling van kwaliteiten in kinderen, die op een later tijdstip naar buiten komen. Leren begint immers meteen vanaf (sommigen zeggen zelfs al voor) de geboorte. Alle indrukken die het kind opdoet vormen de basis voor zijn persoonlijkheid. De leeftijdsperiode van 0 - 6 jaar is daarbij een zeer belangrijke en veel bepalende fase. Vanuit deze optiek is het belangrijk het kind zoveel mogelijk liefde, aandacht en positieve ervaringen mee te geven, waarbij alle facetten van de ontwikkeling goed uitgebalanceerde aandacht verdienen.

0.2.2 De antropologische visie en het pedagogisch concept van dr. Maria Montessori voor het werken met peuters

Het meest fundamentele aspect van de montessori-opvoeding is niet de pedagogische praktijk zoals deze in de montessorischolen te zien is, maar de visie op de mens, die dr. Maria Montessori (1870-1952) had en waaruit de pedagogische richting is voortgevloeid. Hieronder worden slechts kort enkele hoofdzaken uit de mens(kind)opvatting van Montessori weergegeven, ten einde straks duidelijk te kunnen maken, waarom de leidsters in een montessori-peutergroep zich op een bepaalde wijze dienen te gedragen, en waarom de (vorbereide) omgeving van een peuterruimte op een bepaalde manier dient te worden ingericht.

Het kind van 0 tot 3 jaar

Montessori onderscheidt in de totale continue ontwikkeling van het kind een aantal fasen die onderling sterk verbonden zijn en waarvan de eerste, die van 0 tot 6 jaar, het fundament vormt voor het verdere leven.

De subfase van 0 tot 3 jaar wordt die van het geestelijk embryo genoemd; de psyche van het kind vormt zich in wisselwerking met zijn omgeving, zoals het fysieke embryo zich voor de geboorte heeft ontwikkeld.

Het kind absorbeert alles uit zijn omgeving. Met zijn “absorberende geest” neemt het enorm veel indrukken op, vormt zijn functies, past zich aan bij de cultuur waarin het leeft en verinnerlijkt deze in een continu proces van ontwikkeling; in deze periode nog onbewust, in de volgende subfase, die van 3 - 6 jaar bewust.

“Op die leeftijd heeft het kind reeds de grondslagen gelegd van de menselijke persoonlijkheid en hij behoeft dan de specifieke hulp van de opvoeding op school”.

Het kind van 3 tot 6 jaar

Montessori beschrijft het kind in de levensperiode van 3 - 6 jaar als “de bouwer van de mens”. Door actieve ervaringen, geleid door zijn gevoelige perioden en zijn absorberende geest, bouwt het kind aan zijn eigen constructie en zo ook aan die van de mensheid. Het kind ontwikkelt zich door middel van de gevoelige perioden, en het werkt zodoende aan zijn ontwikkeling.

Gevoelige perioden zijn tijdperken in de ontwikkeling waarop een kind zeer gevoelig is om een bepaalde functie te ontwikkelen. Het kind herhaalt en oefent met grote intensiteit tot het zich die functie eigen heeft gemaakt. Gevoelige perioden treden slechts in een bepaalde periode van het leven op en ze zijn begrensd. Krijgt het kind niet de kans zijn gevoelige perioden te benutten, dan is frustratie het gevolg. Op een later tijdstip kan het de functie nog wel ontwikkelen maar niet meer via zijn absorberende geest en in het algemeen met veel meer moeite.

Er zijn verschillende gevoelige perioden, zoals die van orde, voor de ontwikkeling van de motoriek van hand en voet, voor de ontwikkeling van de zintuigen, voor het waarnemen van hele kleine dingen en die voor taal.

0.2.3 Consequenties van deze antropologische visie

De Peutertuin, als montessori-peutergroep, zal dus een omgeving moeten bieden waar de peuter zich op zijn eigen ontwikkelingsniveau, in veiligheid en in vrijheid op alle genoemde gebieden zich kan ontwikkelen.

Die omgeving moet goed ‘voorbereid’ zijn. Voor de ontwikkeling van het kind dient onder andere materiaal op alle gebieden aanwezig te zijn. Door zorg voor deze voorbereide omgeving is een belangrijke taak van de leidster. De leidster biedt in die omgeving het kind de mogelijkheid tot:

- individuele keuze (ingegeven door de gevoelige perioden);
- spontane activiteit;
- vrijheid van eigen tempo en
- herhaling van de handelingen

om het kind tot concentratie te laten komen. Door uit te gaan van zelfwerkzaamheid, geeft de leidster het kind gelegenheid om zelfstandig zijn werkjes te doen. Door de voldoening die dit werken hem geeft, komt het kind tot spontane gehoorzaamheid, tot socialisatie, zonder dat er gebruik gemaakt wordt van straffen en belonen. Dit vereist een zeer goed observatievermogen van de leidster en een grondige kennis van de ontwikkelingspsychologie en het montessori-materiaal, waar diverse aanbiedingen en lesjes bij horen.

“Help mij het zelf te doen” is dan ook in onze montessori-peutergroep het motto van de montessori-opvoeding.

Voor de sociale vorming is het een vereiste dat de groep heterogeen is opgebouwd, dus met peuters van 2 en 3 jaar.

Voor meer informatie verwijzen we naar de theoretische beschrijving van het onderwijs- en opvoedingsconcept ontwikkeld door Maria Montessori - zij heeft hier meerdere boeken en artikelen over geschreven. Deze theorie is door de Nederlandse Montessori Vereniging uitgewerkt in op de praktijk gerichte readers en boeken - ik noem in deze de “Handreiking Montessori-peutergroepen”, “Door het kind naar een nieuwe wereld” en “Aan de basis van het leven”. Deze publicaties zijn op de administratie aanwezig en zijn voor de leidsters en ouderhulpen beschikbaar. Ook de ouders kunnen op verzoek deze uitgaven van ons lenen.

1 UITGANGSPUNTEN VOOR SOCIALE VORMING BINNEN DE MONTESSORI-PEUTERGROEP

1.1 Inleiding

Als voorwaarde voor het ontstaan van samenhang tussen individuele kinderen noemt Maria Montessori onder meer groeps grootte en verschillende leeftijdsgroepen. Ook het belang van een goed voorbereide omgeving is groot. Dit aspect komt in een volgende paragraaf nadrukkelijk aan de orde.

1.2 Groeps grootte

Met betrekking tot groeps grootte valt het volgende op te merken.

De overheid gaat uit van maximaal 15 peuters per groep, gekoppeld aan het ambitieniveau waarop De Peutertuin wil functioneren, niveau 1 (spelen, ontmoeten, ontwikkelen, signaleren).

Het bestuur van de Stichting Montessori-peutergroep Enkhuizen heeft ervoor gekozen om te werken met maximaal 14 peuters per groep.

Wanneer de aanmelding de 14 kinderen in de leeftijdsgroep van 2-4 jaar overschrijdt, wordt er een wachtlijst gevormd.

1.3 Een heterogene peutergroep

Heterogene leeftijdsgroepen bevorderen de sociale vorming. Het heeft een positieve invloed op de werkhouding en de groepsdynamiek. Sociale ontwikkeling dient, volgens het montessoriconcept voor onderwijs, opvoeding en ontwikkeling, hand-in-hand te gaan met de persoonlijke ontplooiing van het individuele kind.

In een groep met kinderen van verschillende leeftijden is het kind een tijdje 'jongste', 'middelste' en een tijdje 'oudste'. Het jonge kind kan door observeren leren van het oudere kind, de oudere kan het jonge kind helpen.

De Peutertuin hanteert dan ook heterogene groepen; er wordt gestreefd naar een evenredige verhouding van jongere, 'middelste' en oudere kinderen.

2 DE VOORBEREIDE OMGEVING - PERSOONLIJKE ONTPLOOIING, DE ONTWIKKELING VAN SOCIALE COMPETENTIES EN DE IMPLEMENTATIE VAN NORMEN EN WAARDEN

2.1 Inleiding

In De Peutertuin ontwikkelen kinderen zich in wisselwerking met hun omgeving. Ze absorberen alles wat in de omgeving aanwezig is, en ze reageren daarop. Er wordt veel aandacht besteed aan het voorbereiden van die omgeving. Essentieel is dat wordt voorzien in datgene waaraan de peuter behoefte heeft; de omgeving moet aansluiten bij de ontwikkelingsfase waarin het kind zich bevindt en moet aanzetten tot activiteit.

Op verschillend gebied krijgt het kind de kans om geconcentreerd te zijn.

Jonge kinderen hebben grote behoefte aan beweging. Beweging ontwikkelt hun coördinatie en intelligentie. Zowel binnen als buiten het lokaal moeten de kinderen gelegenheid krijgen tot bewegen. Hiermee is bij de inrichting van de ruimte rekening gehouden.

In De Peutertuin heeft het kind de keuze tussen werken aan een eigen tafeltje, een groepstafel of op een kleedje op de grond.

Het is van groot belang dat de omgeving uitnodigt tot zelfstandigheid. De peuters leren zelf te doen wat ze zelf kunnen, zoals het aan- en uitdoen van jas en het ophangen daarvan aan de kapstok, het naar het toilet gaan, het opvegen van rommeltjes van de grond of van tafel en het verzorgen van een eigen plantje e.d.

De Peutertuin streeft er naar de kinderen zich verantwoordelijk te laten voelen voor hun omgeving. De peuter kan alles wat hij nodig heeft in principe zelf pakken en weer terugzetten. Aansluitend bij de gevoelige periode voor orde die in de peuterfase bij het kind optreedt, geeft de leidster alles in de voorbereide omgeving een vaste plaats. Alles in de omgeving is bovendien aangepast aan de grootte en de kracht van de peuter.

2.2 Zorg van de leidster

Onze peuterleidster streeft naar een uitnodigende, aantrekkelijke en overzichtelijke ruimte die is onderverdeeld in verschillende gemakkelijk toegankelijke zones met elk een eigen functie.

In ieder gebiedje staan lage ondiepe kastjes met zorgvuldig gekozen, aantrekkelijke werkjes die aansluiten bij de interesse en ontwikkelingsfase van de peuter, en die hen uitdagen om er mee aan het werk te gaan.

Er wordt gelegenheid geboden daar alleen of samen met anderen, heel actief of heel rustig, te werken.

Voor onze peuters zijn de oefeningen voor het dagelijks leven van het allergrootste belang en die nemen dus in onze voorbereide omgeving een belangrijke plaats in.

De werkjes kunnen gemakkelijk door een peuter naar een tafel of een kleedje gedragen worden, eventueel in een mandje of op een dienblaadje.

Al het materiaal is compleet en in goede conditie. Is dit niet zo, dan onderneemt de leidster actie om het een en ander weer in orde te maken.

Het moet voor de peuters duidelijk zijn wat waarvoor gebruikt kan worden en wat bij elkaar hoort. De leidster begeleidt het proces van door de peuter leren kennen van gebruikswijze, mede door middel van lesjes.

2.3 Een rustgevende omgeving

Een aangename rustige en esthetisch verzorgde omgeving zal het kind mede aanzetten tot geconcentreerd werken.

Er wordt aandacht besteed aan poëzie, en kunstwerken (of kopieën daarvan) vinden een plek in de ruimte. De leidster houdt in de gaten dat overdaad schaadt; enkele zorgvuldig gekozen, op peuter-ooghoogte gehangen ingelijste afbeeldingen zijn effectiever dan met kinderwerk volgehangen muren en lijnen door het lokaal.

2.4 De natuur

De natuur is in De Peutertuin vertegenwoordigd. Elk kind heeft een eigen plantje, dat door het kind zelf verzorgd wordt.

De buitenomgeving biedt veel mogelijkheden tot beweging en exploreren. Waar mogelijk wordt veel aandacht besteed aan op het speelplein voorkomende plantjes en diertjes.

2.5 Eisen aan de omgeving

Binnen de Nederlandse Montessorivereniging heeft een werkgroep een studie gemaakt naar de eisen die men zou kunnen stellen aan de leef- en werkruimte van de peuters.

De Peutertuin is ingericht volgens de ideeën die deze werkgroep heeft omschreven.

2.5.1 de binnenruimte

- lage kasten en lage planken, zodat de materialen grotendeels op ooghoogte van de peuter kunnen staan.
- verschillende gemakkelijk toegankelijke zones met elk een eigen functie, zoals een blokkenhoek, een huishoek, een stiltehoek/zithoekje, een keukentje, een kapstokhoek.
- tafels en stoelen op maat.
- lage wandversiering.
- lage ramen met uitzicht naar buiten.
- kleedjes om op de grond te werken, en derhalve ook open ruimte om op een kleedje te kunnen werken.
- strepen op de vloer; in De Peutertuin zijn deze te vinden in de gymruimte;
- spiegel;
- wandborden om te schilderen/tekenen/krijten.

Een montessori-peuterruimte voor werken, spelen en leren dient een zekere garantie te geven voor rust. De Peutertuin heeft ervoor gekozen geen fietsjes, stepjes of glijbanen toe te laten in het lokaal. Dit geeft de peuter ook meer veiligheid.

2.5.2 de buitenruimte

De Peutertuin maakt gebruik van de onderbouwzijde van het schoolplein van montessorischool De Wegwijzer. Dit plein is aangepast aan de eisen die de Wet Kinderopvang stelt aan pleinen die door kinderen van peuterspeelzalen gebruikt worden. Er is derhalve een af te sluiten hek, en er zijn speelmaterialen die geschikt zijn voor de leeftijdsgroep.

De directe buitenruimte is vrij van zwerfafval - één der leidsters draagt hier zorg voor. Zo wordt de buiten-speelruimte altijd gecontroleerd voordat de kinderen naar buiten gaan. De peuters zijn altijd in gezelschap van de leidster en van een hulpleidster of stagiaire.

3 HET MATERIAAL IN DE VOORBEREIDE OMGEVING

3.1 Inleiding

Montessori-peutergroep De Peutertuin zal herkenbaar zijn aan de aanwezigheid van montessori-ontwikkelingsmateriaal.

Doel van dit materiaal is het kind te helpen bij zijn ontwikkeling door hem een omgeving te bieden, die de zelfwerkzaamheid bevordert, zodat het kind via eigen activiteit tot ontplooiing van zijn persoonlijkheid kan komen.

Het materiaal, ook het niet-montessorimateriaal, dat in De Peutertuin aanwezig is, maakt deel uit van de voorbereide omgeving, en is bedoeld om het kind te helpen bij de ontdekking van zijn de eigen mogelijkheden en bij de aanpassing aan de omgeving. Een belangrijk uitgangspunt van Montessori hierbij is dat alle functies geoefend moeten (kunnen) worden, geestelijke en lichamelijke tezamen, omdat de mens in zijn totaliteit functioneert.

3.2 Eisen die aan het materiaal te stellen zijn

Het materiaal in De Peutertuin moet degelijk, verzorgd en compleet zijn.

Het montessori-materiaal is materiaal dat vooral gericht is op het ontwikkelen van de zintuigen, en voldoet aan de eisen die door de Association Montessori Internationale (AMI) aan het materiaal gesteld zijn.

Nadat de leidster van een bepaald materiaal de “gebruiksaanwijzing” heeft gegeven, komt het kind door zelfstandig experimenteren en werken tot het inzicht, wat het doel is van het betreffende materiaal.

Het kind komt bovendien door onderscheiden, vergelijken en combineren tot scherper waarnemen; het leert verschillen en overeenkomsten opmerken en kan hierdoor zijn indrukken ordenen en begrippen vormen, waardoor het denken wordt ontwikkeld.

3.3 Sociaal ‘materiaal’ - bevorderen van de ontwikkeling van sociale competenties

Maria Montessori stelde dat persoonlijke ontplooiing niet los kan worden gezien van het werken aan je sociale competenties. Dat betekent dat er ook in een montessori-peutergroep veel aandacht zal zijn voor sociale vaardigheden. Want: voor goede omgang met elkaar, voor goede sociale omgang moet een kind vaardigheden kennen en kunnen.

Alleen in een sociale omgeving, in een sociaal veilige omgeving, kun je spreken van een zo optimaal mogelijke persoonlijke (individuele) ontplooiing.

De leidsters besteden veel aandacht aan het creëren van die veilige omgeving. Door middel van spel, dat ook tussen kinderen onderling gestimuleerd wordt, worden sociale situaties gecreëerd. In die situaties worden sociale vaardigheden geoefend. Ook met de hele groep kinderen vinden sociale vaardigheidsoefeningen plaats. Daarin krijgt elk kind de kans om te groeien in sociale competentie.

Voor het creëren van sociaal-rijke situaties maken we op beide locaties van Montessori-peutergroep De Peutertuin gebruik van de methode Peuterplein.

Bij de sociale activiteiten, of bij spelsituaties die sociale vaardigheden oefenen, wordt ook veel nadruk gelegd op de opvoeding in de normen en waarden die in onze samenleving leven. De leidster vertelt hier over, maar heeft in deze ook een duidelijke voorbeeldfunctie.

4 OBSERVATIE EN REGISTRATIE VAN DE ONTWIKKELING VAN DE PEUTER IN DE PEUTERTUIN

4.1 Inleiding

In De Peutertuin hechten we er veel belang aan dat de leidster de juiste hulp kan geven aan een kind. Wil de leidster daartoe in staat zijn, dan is goed (kunnen) observeren een noodzakelijke voorwaarde. Om een spontane ontwikkeling te kunnen observeren moet een peuter een aantal vrijheden hebben, waaronder de vrijheid van beweging en van (werk)keuze.

Montessori vindt het belangrijk dat de observatie gericht wordt op de gewone, veel voorkomende handelingen. Door uitsluitend opvallend of uitzonderlijk gedrag te observeren, ziet men nooit het gewone ontwikkelingsverloop. Het zich eenzijdig richten op het afwijkende vormt volgens Montessori zelfs een belemmering voor het zien van het normale. In de tweede plaats vindt Montessori dat de leidster vooral moet letten op de wijze waarop het kind zich aanpast aan de omgeving. Bij het observeren van het gedrag moet de leidster vooral op de bewegingen van de kinderen letten; kinderen die nog niet tot zelfdiscipline zijn gekomen worden in hun gedrag gekenmerkt door ongeordende bewegingen, neiging tot nadoen en het niet kunnen richten van de aandacht op werkelijk aanwezige dingen. Concentratie momenten bij kinderen zijn volgens Montessori goede momenten om te observeren. Vooral omdat de leidster ze moet herkennen, omdat de kinderen die geconcentreerd werken/zijn zo min mogelijk gestoord moeten worden.

4.2 Observatie-aspecten

De leidster observeert de volgende aspecten:

- werkhouding van het kind - hierbij zijn begrippen belangrijk als interesse, gevoelige perioden, richten van de activiteit, mate van concentratie, zelfwerkzaamheid en creativiteit.
- gedrag van het kind - hierbij zijn begrippen belangrijk als normalisatie, gehoorzaamheid, samenwerking, houding ten opzichte van andere peuters, houding ten opzichte van volwassenen en houding ten opzichte van de omgeving.
- ontwikkeling van de motoriek - hierbij zijn begrippen belangrijk als grove motoriek, fijne motoriek en oog-hand-coördinatie.
- taalontwikkeling - hierbij speelt vooral het volgende aspect een rol: de ontwikkeling van luister- en spreekvaardigheid van het kind, waarbij begrippen als begripsvorming, passieve en actieve woordenschat, uitspraak en zinsbouw aan de orde komen.

4.3 Doel van het observeren

Het doel van het observeren is tweeledig; het observeren biedt niet alleen een beter inzicht in de ontwikkelingsfase van het kind, maar geeft de leidster bovendien inzicht in haar eigen handelen. Dit inzicht wordt alleen bereikt als er systematisch wordt geobserveerd, dat wil zeggen:

- dagelijks;
- op vaste momenten;
- (tijdelijk) herhaaldelijk op dezelfde observatiepunten;
- zowel het individuele kind -
- - als de hele groep

4.4 Voorwaarden voor een goede observatie

Belangrijk is dat de leidster observeert met:

- geduld
- interesse
- respect
- precisie
- een streven naar wetenschappelijkheid
- plezier
- verwondering over hetgeen waargenomen wordt
- bescheidenheid

4.5 Het Montessori-Kind-Volg-Systeem - observatiemodel PLUS

Montessori-peutergroep De Peutertuin werkt met het Montessori-Kind-Volg-Systeem (MKVS). Het MKVS is ontwikkeld door Els Westra, en digitaal (“web-based”) bruikbaar gemaakt door Unilogic.

Het MKVS is een instrument waarin de leidsters geobserveerde stappen in de ontwikkeling van het kind noteren en verwerken. We hebben het dan op ontwikkelingsstappen op verschillende aspecten, van motoriek tot sociale vorming.

Het vraagt van de leidsters een nauwkeurig observatievermogen, maar ook een hoge mate van discipline. Het kind heeft overigens veel profijt van het MKVS - het instrument geeft namelijk aan welke instructies gegeven kunnen worden na geconstateerde ontwikkelingsstappen.

De leidsters zijn overigens geschoold in het doelmatig gebruiken van het MKVS. Zij worden door de organisatie (een bestuurslid is deskundig op het gebied van het MKVS) begeleid in het hanteren van het instrument. Er worden bijeenkomsten en nadere scholingen georganiseerd waarbij besproken en bestudeerd wordt in hoeverre het mogelijk is om het werken met het MKVS, dat dus ook sturing kan geven aan ontwikkelingsbevorderende handelingen van de leidster, kan worden verfijnd.

Het bestuur van de stichting stelt de leidsters overigens in staat om ook bij de Hogescholen nadere cursussen te volgen ter verbetering van het gebruik van het MKVS.

5 DE MONTESSORI-PEUTERLEIDSTER

5.1 Inleiding

De houding van onze leidster is bepalend voor de montessoriaanse sfeer in de groep. Deze houding kenmerkt zich door een respect- en liefdevolle benadering. In plaats van de leidster en het “programma” staat in De Peutertuin het zich ontwikkelende kind centraal. De leidster volgt dit ontwikkelingsproces door systematische observatie.

In onderstaande deelparagrafen volgt een opsomming van montessorispecifieke eisen op het gebied van het beroepsprofiel; deze opsomming moet gezien worden als een aanvulling en verdere uitwerking op de functiebeschrijving montessori-peuterleidster, zoals deze bij de Stichting Montessori-peutergroep Enkhuizen wordt gehanteerd, en welke als bijlage bij dit pedagogisch beleidsplan te vinden is.

5.2 Beeld waaraan de leidster beantwoorden moet

5.2.1 Algemeen

- De werkwijze van de leidsters is gebaseerd op de ideeën van Maria Montessori en haar visie op (de ontwikkeling van) het jonge kind.
- Het gestelde onder het vorige punt wordt onderschreven door het bestuur van De Peutertuin.
- Het gestelde onder het eerste punt wordt gerespecteerd door de ouders van de kinderen die De Peutertuin bezoeken.

5.2.2 Voorwaarden

- Minimaal twee leidsters op een groep van 15 kinderen, waarvan één leidster de volgende opleiding(en) gevolgd heeft:
 - een opleiding waaraan een wettelijke bevoegdheid kan worden ontleend;
 - de opleiding/cursus tot montessori-peuterleidster.
- de Cao-welzijn is op alle leidsters van toepassing. Er is een nascholingsplan, waarin staat welke nascholing voor de leidster(s) in aanmerking komt en waarin staat welke nascholing door de leidster(s) gevolgd dient te worden.

5.2.3 met betrekking tot het materiaal

De leidster:

- zorgt ervoor dat de omgeving er aantrekkelijk en uitnodigend uitziet, zowel in het lokaal als buiten het lokaal;
- zorgt ervoor dat alle middelen compleet en heel zijn;
- zorgt ervoor dat er voor het kind afwisseling van materialen en activiteiten is;
- zorgt ervoor dat de omgeving schoon is;
- zorgt ervoor dat de activiteiten van het kind aansluiten bij het ontwikkelingsniveau van het kind;
- zorgt ervoor dat de omgeving en de werkwijzen aansluiten bij de behoeftes van de kinderen;
- zorgt ervoor dat het materiaal beperkt in het lokaal aanwezig is; de kinderen kunnen kiezen uit een overzichtelijk geheel.

5.2.4 met betrekking tot de materiaallessjes

met betrekking tot de sfeer:

- er is gezorgd voor een goede (warme) sfeer in de groep;
- er is gezorgd voor een vertrouwelijke sfeer met het kind;
- er is gezorgd voor rust in de onmiddellijke nabijheid van het kind.

met betrekking tot de organisatie

- er wordt gezorgd voor een leeg tafeltje of kledje;
- het lesje wordt gegeven op de voor dit materiaal meest geëigende plaats;

- o alle, voor dit lesje benodigde materialen worden door het kind zelf (op aanwijzingen) naar het tafeltje of kleedje gebracht;
- o het kind krijgt vooraf de vrijheid om het materiaal te leren kennen.

De leidster biedt de materiaallessjes aan, waarbij zij:

- o zo weinig mogelijk woorden gebruikt;
- o het gebruik demonstreert;
- o het kind de handeling zo snel mogelijk laat overnemen;
- o nog enige tijd op afstand het juiste gebruik observeert alvorens het kind zelfstandig verder te laten werken.

5.2.5 met betrekking tot het contact met de ouders

De leidster houdt de ouders regelmatig op de hoogte van:

- o de pedagogische uitgangspunten en werkwijzen van de groep door het organiseren van inloopmomenten en/of ouderavonden;
- o de individuele ontwikkeling van het kind binnen de groep door het houden van oudergesprekken;

De leidster betreft de ouders bij het organiseren van activiteiten binnen de groep, zoals Sinterklaasfeest, Kerstfeest, Paasfeest en excursies.

5.2.6 met betrekking tot het contact met eventuele stagiaires

De leidster zorgt ervoor dat de stagiaires werken binnen de uitgangspunten van De Peutertuin.

5.2.7 met betrekking tot de begeleiding en het samenwerken met vrijwilligers

De leidster draagt er zorg voor dat vrijwilligers zich actief betrokken voelen bij de groep.

5.2.8 met betrekking tot de administratie

De leidster heeft de volgende gegevens van de peuters beschikbaar:

- o voor- en achternaam;
- o adres(sen);
- o telefoonnummer(s);
- o eventuele allergieën en/of andere gezondheidsaspecten;
- o absentie-overzicht;
- o huiselijke omstandigheden;
- o eventuele neerslagen van observaties.

5.2.9 met betrekking tot het contact met de basisscholen

De leidster onderhoudt regelmatig contact met de (montessori-)basisscholen waar de kinderen naar toe gaan als zij de leeftijd van vier jaar hebben bereikt; daarbij wordt relevante informatie met de ontvangende school besproken, overigens altijd met medeweten van de ouders.

5.2.10 met betrekking tot het contact met consultatiebureaus e.d.

De leidster onderhoudt zo nodig contact met consultatiebureaus, kinderartsen, GGD, bureau Jeugdzorg, logopedisten e.d.

5.2.11 met betrekking tot het contact met buurthuizen e.d.

De leidster onderhoudt contacten met instanties als buurthuizen, speeltuinwerk, speel-otheken en bibliotheken.

5.2.12 met betrekking tot het contact met andere centra voor kinderopvang

De leidster onderhoudt zo nodig contacten met instanties voor na- en voorschoolse opvang.

5.3 Eisen ten aanzien van de opleiding tot montessoripeuterleidster

Het bestuur van de Stichting Montessori-peutergroep Enkhuizen vindt het belangrijk dat de leidster geschoold is op het gebied van de montessorivisie op opvoeding en onderwijs aan het jonge kind.

Het bestuur eist van haar leidster een opleiding op minimaal MBO-niveau.

In de scholing tot montessoripeuterleidster komen de volgende gebieden aan de orde:

- de antropologie en de pedagogische visie van Maria Montessori;
- de voorbereide omgeving;
- de houding van de leidster;
- het observeren en registreren;
- de oefeningen van het dagelijkse leven (motorische ontwikkeling);
- de materialen voor de zintuiglijke ontwikkeling;
- de materialen voor de ontwikkeling van het tellen;
- de oefeningen en oefeningen voor de ontwikkeling van de (Nederlandse) taal;
- de oefeningen die voorbereiden op kosmische opvoeding en onderwijs;
- de oefeningen op kunstzinnig gebied.

De leidsters organiseren, in overleg met het bestuur, bekwaamheidsbevorderende overlegmomenten. Daarbij verdiepen zij zich in materiaal of een thema - dit kan ook een thema zijn gericht op de emotionele ontwikkeling.

5.4 Personeelsbezetting op de peutergroep

Op de groep worden **te allen tijde** minstens twee leidsters ingezet, waaronder in elk geval een beroepskracht. Zij wordt geassisteerd door een vrijwillige hulp, en meestal ook nog door een stagiaire van de SPW-opleiding van één der ROC's in de regio.

Hiermee wordt het vier-ogen-principe gewaarborgd.

Mocht er, en dat zal een grote uitzondering zijn, op een locatie maar één leidster aanwezig zijn, dan kunnen er nooit meer dan acht peuters worden toegelaten. Bovendien moeten er dan in het gebouw van de locatie andere volwassenen aanwezig zijn, als 'achterwacht'.

Als er een dergelijke situatie zich voordoet, dan worden de ouders hiervan op de hoogte gesteld. Zij kunnen dan besluiten hun kind eventueel weer mee naar huis te nemen.

Alle volwassenen zijn in het bezit van een VOG.

Regelmatig worden beroepskrachten en vrijwilligers geschoold in aspecten van het montessori-onderwijs, maar ook in andere zaken.

5.5 Vrijwilligers - de groepshulp

Op de groepen werken we met, naast een gediplomeerde beroepskracht, met een vrijwillige groepshulp. We streven er naar om per groep één vaste vrijwillige groepshulp in te zetten.

Groepshulpen kunnen ook wel eens ziek zijn - dan worden in eerste instantie groepshulpen van andere groepen gevraagd om de zieke hulp te vervangen.

Het beleid inzake 'vrijwilligers' is als bijlage toegevoegd aan dit pedagogisch beleidsplan.

6 DE ROL VAN DE OUDERS IN DE PEUTERTUIN

De Stichting Montessori-peutergroep Enkhuzen gaat er uiteraard vanuit dat de ouders de belangrijkste opvoeders zijn; hun invloed op het kind zal altijd het grootst zijn. Willen we opvoeden vanuit een montessorivisie, dan zullen allereerst de ouders inzicht moeten hebben in de montessoripedagogiek. Zowel thuis als in de groep zal de veilige, liefdevolle en pedagogische sfeer moeten heersen waarin het jonge kind (geleid door zijn gevoelige perioden) tot optimale ontplooiing en zelfwerkzaamheid kan komen. Voor het kind is het heel belangrijk dat er één lijn wordt gevolgd door de volwassenen. Hierin kan de peuterleidster (in samenwerking met het bestuur van de Stichting Montessori-peutergroep Enkhuzen) een belangrijke rol spelen door middel van bijvoorbeeld het organiseren van ouderavonden, het voeren van oudergesprekken en het aanbieden van schriftelijke informatie.

In De Peutertuin worden ouders betrokken bij allerlei hand- en spandiensten. Dit varieert van het meehelpen versieren van de ruimte bij feesten tot het helpen bij knutselactiviteiten en excursies.

De Stichting Montessori-peutergroep Enkhuzen heeft zich voorgenomen om binnen afzienbare tijd een oudercommissie in te stellen. Deze oudercommissie zal bestaan uit een vertegenwoordiging van ouders van peuters die haar peutergroep bezoeken, en zal belast worden met het mee te helpen organiseren van activiteiten en het dienen als klankbordgroep voor het de dagelijkse gang van zaken in de peutergroep.

De ouders worden door middel van een maandelijkse nieuwsbrief op de hoogte gehouden van gebeurtenissen in De Peutertuin alsmede organisatorische wetenswaardigheden en zaken die binnen het bestuur besproken worden en welke de ouders moeten weten.

Bovenal stelt de Stichting Montessori-peutergroep zich op het standpunt dat ouders de primaire verantwoordelijke personen zijn voor hun kind.

7 PEUTERS: KINDEREN VAN 2 - 4 JAAR EN HUN ONTWIKKELING

7.1 Het jonge kind

Het kind komt ter wereld met gaven en een grote bereidheid en drang om zich te ontwikkelen. Het is geen leeg vat, dat alleen gevuld moet worden met informatie en indrukken, noch is een kind een optelsom van zintuigen. Als mens is hij onmetelijk en niet exact te beschrijven. Het leren van kinderen is een energiek gebeuren, waarbij de gezindheid ten opzichte van kinderen een grote rol speelt. Een innerlijke kracht zet jonge kinderen aan tot leren. Die kracht is sterker naarmate kinderen zich aanvaard en gerespecteerd voelen. Het leren is bijzonder emotioneel geladen en eigenlijk een gevoelsproces. Het kind functioneert als een eenheid van subjectief beleven en ervaren. Dit vroege leren ligt verborgen in de omgang met zijn medemensen. Liefde en verbondenheid met de opvoeders zet de innerlijke krachten van het kind in beweging. Dit stimuleert het kind tot imitatie, maar vooral tot individuele ontdekking van de wereld om hem heen.

7.2 Algemene gebieden van ontwikkeling

7.2.1 Het lichaam

Het lichaam van een kind heeft extra zorg nodig om zich goed te kunnen ontwikkelen. Hierbij zijn juiste voeding, geschikte kleding, liefdevolle verzorging, hygiëne en regelmaat van belang.

Het lichaam is het fysieke voertuig waarmee het kind zijn gaven en vermogens tot ontplooiing kan brengen. Een peuter is bezig zijn lichaam te ontdekken en zich eigen te maken. Al heel snel leert hij de mogelijkheden en beperkingen van zijn lichaam kennen. Deze ontdekkingsreis gaat gepaard met lust- en onlustgevoelens. Wil hij klimmen en het lukt hem om boven op een klimrek te komen, dan ervaart de peuter vreugde en zelfvertrouwen, maar valt hij, of lukt het hem niet om iets open te krijgen dan ervaart hij pijn.

Via zijn lichaam leert de peuter de wereld kennen en het als pijnlijk of plezierig ervaren. Het is belangrijk als peuters hun lichaam als behaaglijk kunnen ervaren, als een plaats waar het zich genietend thuis kan voelen. Ervaart het zijn lichaam als belastend dan zal het kind gaandeweg een afkeer krijgen voor zichzelf en zijn omgeving. Dit soort onlustgevoelens zal zich ook uiten in opvallend gedrag en verzwakt het leerproces en een positieve interactie met zijn omgeving.

7.2.1.1 Grove en fijne motoriek

In De Peutertuin worden allerlei activiteiten aangeboden om de grove en fijne motoriek te ontwikkelen. Deze activiteiten lopen uiteen van klap-stap-liedjes voor evenwicht en balans, liedjes met gebaar en beweging, dansen, gymmen tot eenvoudige kinderyoga.

Voor de fijne motoriek is er naast de montessorimaterialen die specifiek tot doel hebben de fijne motoriek te bevorderen ook ruimte voor activiteiten als tekenen, kleuren, prikken, knippen, scheuren, plakken en kleien.

Verder krijgen de peuters de gelegenheid om te springen, te klimmen en te schommelen in de gymzaal. Het gebruik van fietsjes, stepjes en glijbanen is in de werkruimte niet toegestaan, om de werkrust in De Peutertuin te garanderen; deze activiteiten zijn gereserveerd voor de buitenruimte.

In De Peutertuin zijn daarnaast huishoudelijke activiteiten van groot belang. Zelf de vloer vegen, ramen zemen, plantje water geven, het zijn activiteiten die de motoriek bevorderen, en daarnaast kinderen leren verantwoordelijkheid te dragen, en in sommige gevallen samen te werken. Als zodanig behoren deze werkjes ook tot de sociale ontwikkelingswerkjes.

Ten behoeve van dergelijke huishoud-taakjes is materiaal aanwezig op peuterformaat.

De leidster is voor de peuter de sleutel tot het juiste en ontwikkelingsstimulerende gebruik van het materiaal - de leidster is op de hoogte van de materiaalaanbieding en de daarbij behorende motivaties om het juist 'op die manier' te doen. Deze kennis is opgedaan in de montessori-opleiding en tijdens andere studiebijeenkomsten.

7.2.1.2 De zintuigen

De zintuigen zijn onze poorten naar de buitenwereld. Met onze vijf zintuigen treden wij in contact met deze wereld en nemen wij datgene wat buiten ons leeft waar. We vangen indrukken op die onze verlangens prikkelen en stimuleren en het denken in beweging zet. De zintuigen behoren tot het wakkere gedeelte van ons dagbewustzijn en zijn voortdurend op zoek naar prikkels en bevrediging.

Voor peuters is de wereld nog heel erg nieuw; er valt nog ontzettend veel te ontdekken. Omdat het denkvermogen bij hun nog in een vroeg stadium van ontwikkelen verkeert, ontbreekt bij hen een filtersysteem waarbij de indrukken geselecteerd kunnen worden. Terwijl wij als volwassenen met ons verstand, de zintuiglijke indrukken kunnen selecteren en 'be-grijpen', zijn peuters met hun hele wezen onmiddellijk aan die indrukken overgeleverd. Deze grijpen diep op hen in en laten hun sporen achter. Het is de taak van de volwassenen, in De Peutertuin derhalve de leidster en de hulpleidster(s), om te zorgen dat deze indrukken zo positief mogelijk zijn en niet te overweldigend. Alles bij een peuter maakt veel indruk, speciaal de indrukken die via het gehoor of de zicht binnen komen.

Voor een optimale ontwikkeling van de zintuigen is het bij een gezond kind van groot belang dat het in contact kan komen met veel materialen en situaties, bij voorkeur in de natuur. Het geluid van een vogel, de kleur van een bloem, de geur van gras kunnen de zintuigen op een aangename en uiterst zinvolle manier prikkelen. In de herfst is het zoeken naar kastanjes en blaadjes een uitgelezen activiteit om de zintuigen te prikkelen. Daarnaast is er materiaal in De Peutertuin aanwezig dat specifiek bedoeld is om zintuigen te ontwikkelen. Zo is er materiaal voor de tastzin, het gehoor, de barische zin en het gezichtsvermogen. Bij deze materialen is sprake van wat Montessori noemt de isolatie van de eigenschap: slechts in één eigenschap verschilt een materiaalonderdeel van een ander. Die eigenschap is hierbij juist het kenmerk dat een beroep doet op het gebruik van het betreffende zintuig.

In De Peutertuin geven wij de voorkeur aan een gevarieerd aanbod van natuurlijke materialen dat van elkaar verschilt - hout, wol en katoen. Het natuurlijk materiaal voelt allemaal anders aan, en heeft ook een bepaalde eigenheid en resonantie die goed is voor de tastbeleving.

De peuter ervaart ook op deze wijze dat de wereld vol differentiatie is. De geest gaat hierdoor meer genuanceerd denken.

De leidster is voor de peuter de sleutel tot het juiste en ontwikkelingsstimulerende gebruik van het materiaal - de leidster is op de hoogte van de materiaalaanbieding en de daarbij behorende motivaties om het juist 'op die manier' te doen. Deze kennis is opgedaan in de montessori-opleiding en tijdens andere studiebijeenkomsten.

Goede ontwikkeling van de zintuigen en de werkingsmogelijkheden daarvan zijn een belangrijke voorwaarde voor succesvol verder de wereld in trekken.

7.2.1.3 Hygiëne - op weg naar een gezond lichaam

Omgaan met hygiëne, hygiënisch omgaan met de omgeving en met een ander is van groot belang om je lichaam (en dat van anderen) gezond te houden. Het is ook een vorm van respect voor jezelf en de ander.

In Montessori-peutergroep De Peutertuin is hygiëne een groot goed.

Middels 'lesjes van het dagelijks leven' (zo werden ze lang geleden al door Maria Montessori geïntroduceerd) leert het kind handelingen als 'handen wassen' en 'handen afdrogen' kennen en gebruiken/toepassen. Uiteraard leert het kind dan ook *wanneer* het de handen behoort te wassen en *waarom dan*.

Ook het weggooien van afval is belangrijk. Er zal daarbij ook zeker gesproken moeten worden over het opnieuw gebruiken van bepaalde materialen.

De leidster heeft ook hier weer een sterke voorbeeldfunctie. In veel handelingen draagt zij uit op een verstandige wijze met hygiëne om te gaan. Daarbij wordt zij geholpen door ondersteunende 'protocollen', zichtbaar aanwezig in de lokalen en andere ruimten.

7.2.2 Het verstand

Het vroege leren dat we bij de peuters in De Peutertuin zien ligt verborgen in de plezierige omgang met elkaar, met het materiaal en met de volwassenen.

Het luisteren naar de ander, het individueel of met elkaar activiteiten ondernemen spelen daarbij een grote rol. Het peuterleven staat geheel in het teken van spelen, fantasieren en plezier beleven. Deze drie levensmotto's kunnen in alle activiteiten worden ingebed, of dit nu individuele lesjes met het montessorimateriaal betreffen of het zingen van liedjes. Door naar hartelust te spelen en te beleven komt het leren, komt de intelligentie tot bloei.

7.2.2.1 Spelen en leren: onlosmakelijk met elkaar verbonden

Spelen is impliciet leren, leren zonder dwang. Daarmee raken we in De Peutertuin aan een montessori-waarheid: leren onder dwang heeft generlei resultaat.

Spelen is "pleasure-learning" (plezier-gevend leren). De peuter is zich er niet van bewust dat hij terwijl hij speelt tegelijk heel veel leert. Hij speelt uit puur genot. Door middel van het spel ontstaat er een spontane relatie tussen de peuter en de wereld om hem heen. Deze verbondenheid is van groot belang. Hierdoor ontstaat er liefde voor en betrokkenheid met de wereld. Dit kosmisch gevoel vormt de basis voor het ontwikkelen van de intelligentie.

7.2.2.2 Concrete beleving

Peuters zijn nog heel erg bezig met het ordenen en verkennen van de wereld. De wereld, met haar grote verscheidenheid aan indrukken, moet nog gestructureerd worden in de nodige begrippen. Begrippen stellen ons in staat om de buitenwereld ons eigen te maken en de dingen te rangschikken, te onderscheiden en te synthetiseren.

Peuters leren de wereld pas begrijpen als ze de kans en de gelegenheid krijgen concrete ervaringen op te doen. Ze zijn nog niet in staat om abstracte informatie op te nemen. Het denken bij peuters is nog sterk lichaam-gebonden, zintuiglijk ingesteld. In De Peutertuin komt derhalve de aanwezigheid van zintuiglijk materiaal tegemoet aan dit niveau van denken. Daarnaast wordt het kind volop in de gelegenheid gesteld om de wereld om hem heen te beleven.

Een vis op een plaatje ziet er leuk uit, maar het begrip "vis" gaat pas echt iets voor het kind zeggen als er in een kom een echte vis zit. Al kijkend, voelend, proevend en tastend ervaart het kind dat dingen heel verschillend kunnen zijn of juist gelijk. Op deze manier vormt het kind zich mentale beelden van de werkelijkheid om zich heen.

Het intellect wordt geactiveerd door fysieke interactie met mensen, dieren, dingen, activiteiten en nieuwe situaties. In De Peutertuin wordt dit aspect goed in het oog gehouden. Spel en materialen zijn goede hulpmiddelen om ervaring op te doen en de ontwikkeling van het denken te stimuleren. Via het spel leert het kind allerlei begrippen kennen. Door vast te pakken, te bekijken en te manipuleren komt het steeds meer achter de aard der dingen: hoe ze werken, waarvoor ze dienen, waarin ze op elkaar lijken en van elkaar verschillen. Zo leert het kind begrippen als 'boven-onder' en 'veel-weinig' kennen. Ze ervaren dat ronde objecten kunnen rollen, en vierkante niet.

Herhaling van ervaringen is van belang zodat de peuter zijn handelingen kan perfectioneren. Het kind herhaalt overigens uit zichzelf. In een gevoelige periode herhaalt het kind een handeling net zo lang tot het de handeling voor zichzelf geperfectioneerd heeft. Naast herhaling van handelingen heeft het intellect tegelijkertijd prikkeling nodig van nieuwe uitdagingen. Het kind zoekt die uitdagingen zelf op. In De Peutertuin krijgt het kind de gelegenheid handelingen te herhalen, en wordt het kind ook geprikkeld tot het zetten van een volgende ontwikkelingsstap.

De leidster zal in de dagelijkse praktijk veel 'voordoen' - zij geeft het voorbeeld dat voor het kind aanleiding geeft 'het zelf te gaan doen'. Bij dat 'voordoen' gebruikt zij slechts weinig woorden. Montessori zegt hierover: "laat uw woorden geteld zijn". Bij het uitvoeren door het kind kan de leidsters wel bespreken wat er gebeurt.

7.2.2.3 Leren: het ervaren van plezier en empathie

Kinderen, en in het bijzonder peuters, zijn gevoelswezentjes. Gevoelens en gedachten kunnen nog niet of moeilijk van elkaar gescheiden worden. Waar mogelijk proberen we activiteiten te combineren met veel plezier en gevoel. Plezier verhoogt het leervermogen en versterkt en ondersteunt het geheugen. Als volwassenen merken we hoe sterk een plezierige gebeurtenis in onze herinnering blijft leven.

Rond het derde jaar komen de 'waarom' vragen. Waarom regent het? Waar gaat de zon 's nachts slapen? Zulke vragen zijn kenmerkend voor het verlangen van het kind om de wereld te ordenen en te rangschikken. Het kind is tevreden met een eenvoudig antwoord als "de zon gaat slapen achter de wolken" of "het regent zodat de plantjes kunnen groeien". Het heeft nog geen behoefte aan logische of abstracte uitleg, maar wel aan een uitleg waar gevoel of fantasie aan verbonden zijn. Voor een kind is de wereld magisch en is alles bezielt. Hij ervaart de wereld zoals volkeren die dicht bij de natuur staan.

7.2.3 Creatieve ontwikkeling

Creativiteit is het vermogen tot scheppen. Het is een uiting van onze fantasie en verbeeldingskracht. Elk kind is in bezit van dit vermogen. Dit uit zich in de vorm van iets te willen maken, bouwen, knutselen, fantasiespel, dansen, rijmpjes/liedjes verzinnen. Bij jonge peuters is het doen belangrijker dan het resultaat. Een toren van blokken hoeft niet te blijven staan. Het is juist leuk om hem om te gooien en weer opnieuw op te bouwen. Een peuter kan ook eindeloos spelen met vormeloos materiaal zoals zand en water, of speelgoed dat niet af is, juist omdat het hem de ruimte geeft om er een dimensie aan toe te voegen. Onze creativiteit is een subtiel vermogen dat ons in staat stelt om boven de harde werkelijkheid uit te stijgen en ons in contact te brengen met menselijke warmte en gevoel. In De Peutertuin proberen we het kind de gelegenheid en de mogelijkheden te geven om de creatieve ontwikkeling zo optimaal mogelijk te ontwikkelen. Bovenstaande uitingsvormen van creatieve vorming komen aan bod, zeker wanneer het kind daar gevoelig voor is.

7.2.3.1 Kunstzinnige expressie

Kunst hoort bij de culturele uitdrukking van de mensheid. Hierdoor geven wij vorm aan beelden, klanken, gevoelens, ideeën die uit hun hart komen. Het geeft glans en kleur aan het dagelijks bestaan, en brengt ons dicht bij de essentie van wie we zijn. In De Peutertuin vinden we het belangrijk dat het kunstzinnige in kinderen wordt geprikkeld. Het voedt en verrijkt hun innerlijke wereld. Hierdoor hebben ze hun omgeving meer aan te bieden. Dit zal zich uiten in tevreden en harmonieus gedrag. Kinderen met een rijke fantasie kunnen eindeloos met simpele en eenvoudige dingen spelen, zoals een veertje of een doek. Ze vallen elkaar minder lastig en delen eerder hun innerlijke vreugde met elkaar. Ze kunnen zichzelf beter bezig houden en lijden minder aan verveling.

7.2.3.2 Gevoel voor schoonheid

Peuters hebben, zo jong als ze zijn, een sterk esthetisch gevoel. Verkleedkleden die er mooi uitzien, zijn erg geliefd. Zelfs heel drukke peuters kunnen je verrassen door hun waardering te uiten over iets moois dat de leidster heeft gemaakt.

Het is belangrijk dat het natuurlijk gevoel voor schoonheid dat kinderen bezitten ook gevoed wordt. Mooie vormen, kleuren en klanken, kunnen peuters diep in hun ziel grijpen en hun ontroeren.

Natuurlijk betekent creativiteit niet alleen een uiting van kunstzinnigheid. Creatief denken is ook een vorm van creativiteit. Het kan gebruikt worden om grote en kleine alledaagse problemen op te lossen. Het is goed om kleine kinderen de ruimte en kans te geven om met creatieve oplossingen te komen.

7.2.4 Intuïtie

Intuïtie is het vermogen te kunnen onderscheiden tussen waarheid en iets dat niet waar is. Kinderen zijn nog heel puur in dit soort weten en voelen haarfijn aan of iemand zuiver is in zijn woorden, denken en bedoeling. Intuïtie is een hoger vermogen dan verstandelijk denken en stelt je in staat om spontaan te weten, zonder aanleiding van buiten. Bij veel volwassenen is dit vermogen sterk op de achtergrond geraakt, maar het is een zeer waardevol vermogen. Volwassenen maken er weinig of geen gebruik van, omdat ze het niet meer kunnen.

Bij onze peuters in De Peutertuin willen we het intuïtief vermogen levend houden; zij voelen en weten meer dan wij denken, en dat dient gerespecteerd te worden, zodat ze zich verder kunnen ontwikkelen op dit gebied.

7.2.5 Het spirituele gebied

Spiritualiteit is een staat van 'zijn'. De geest verkeert in een staat van diep geluk en voelt zich bevrijdt van allerlei beperkingen. Je voelt je diep verbonden met alles. Jonge kinderen zijn van nature spirituele wezens en koesteren een liefde voor de wereld. Ze ervaren zichzelf als een deel van het grote geheel. Hun hele leven en geest zijn nog doordrongen van een gevoel van ontzag, verwondering en overgave.

Als we goed naar de kijken dan zien we dat ze een grote behoefte hebben om te geven, en niet alleen om te ontvangen. Ze zijn op zoek naar verbinding met de wereld. Wanneer ze de gelegenheid krijgen om een deel van zichzelf te geven door bijvoorbeeld een plantje water te geven, een huisdier te verzorgen of elkaar te helpen voelen ze zich geraakt, ja bijna trots.

Spiritualiteit is eigenlijk het diepste gevoel dat in elk mens zit, en dient van jongs af aan erkent, gekoesterd en gestimuleerd te worden. Het is het meest waardevol bezit dat we hebben. In De Peutertuin wordt aan dit gebied veel aandacht besteed.

Omdat wij tegenwoordig meer en meer in een IK-cultuur leven hebben kinderen aanmoediging en begeleiding nodig bij het leren zorg dragen voor elkaar en de wereld om hun heen. Op deze manier proberen wij kinderen te helpen vorm te geven aan de grootste kracht in zichzelf als mens. Dit ontwikkelt hun zelfbewustzijn en zelfgevoel.

7.3 Emoties en sociale vaardigheden

7.3.1 Het emotionele leven van het jonge kind

De leeftijd van 0 - 6 jaar functioneert een kind als een eenheid van subjectief beleven en ervaren. Een kind van deze leeftijd is een en al gevoel. Het is de fase van de emotionele ontwikkeling. Het kind zoekt steun bij volwassenen bij zijn zoeken naar volmaaktheid. Het kind vraagt van de volwassenen begeleiding bij het omgaan met emoties, die hem vaak de baas lijken te zijn. Het kind vraagt (onbewust) naar grenzen en regels. De emotionele basis die gevormd wordt in deze periode zal het kind een goede start geven voor het gereed maken van andere vermogens, zoals het verstandelijke.

Het jonge peuterleven wordt nog regelmatig geplaagd door snel wisselende gevoelens van lust en onlust. Na de baby-tijd moet hij leren omgaan met driften, koppigheid en allerlei soorten emoties zoals angst, woede, verdriet en jaloezie.

De leidster kan het kind hier goed bij helpen, maar alleen als ze met het kind meeleeft, de gevoelens serieus neemt en zelf ook goed bij haar eigen gevoelens kan komen. De leidster moet soms heel creatief zijn en over een dosis gezonde intuïtie beschikken.

Maar soms is de oplossing van een peuter-gevoel-probleem veel eenvoudiger dan het lijkt: het benoemen van de zielenpijn. Woorden als:

“Je bent verdrietig, hè?”, stellen het kind al heel gerust.

Emotionele begeleiding houdt ook in het kind in contact te brengen met zijn positieve gevoelens, of hem te helpen met het uiten ervan. De leidster helpt het kind om een positief beeld van zichzelf te ontwikkelen.

Peuters ontdekken tussen hun tweede en derde jaar hun IK. Bij de ene peuter gebeurt dit wat eerder dan bij de ander, en ook niet bij elk kind in hetzelfde tempo. De werkwijze in De Peutertuin is daar goed op ingespeeld. De ontdekking van het IK is zo geweldig voor peuters, dat dit een ware explosie van egocentrisme tot gevolg kan hebben, tenminste zo komt het bij ons als volwassenen snel over. Alles om hem heen wordt door de peuter vanuit de eigen IK bekeken en beschouwd. De wereld is van de peuter en voor de peuter. Dit uit zich in territoriumgedrag en bezitsdrang. Peuters die nieuw zijn op de speelzaal hebben vaker moeite om te delen of samen te spelen omdat ze de sociale regels van het spelen nog niet hebben geleerd. In De Peutertuin is alle aandacht voor het in goede banen leiden van dit sociale aspect.

7.3.2 Belangrijke aspecten bij sociale interactie

- het hanteren van spelregels, bijvoorbeeld door elkaar niet te storen in het spel, naar het gewenste voorwerp of speelgoed te vragen en op je beurt te wachten.
- verbale communicatie (uiten van wensen, gevoelens en gedachten)
- het kunnen inleven in de andere, aandacht hebben voor de ander
- moreel gevoel
- emotioneel evenwicht
- aanspreekbaarheid, luistervermogen

7.3.3 Sociaal gevoel

Peuters vinden naast hun eigen IK als middelpunt van de wereld ook het groepsgebeuren belangrijk. Wat dat betreft leven ze nog in een wij-cultuur. Ze willen er graag bij horen en zich met de groep kunnen identificeren. Dit geeft hen zelfvertrouwen en een gevoel van veiligheid. Deze behoefte aan saamhorigheid kan bevredigd worden door allerlei activiteiten die ook in De Peutertuin plaatsvinden, zoals kringspel, samen een prentenboek bekijken en naar een verhaal luisteren.

7.3.4 Emotionele ontwikkeling

Er zijn ook kinderen die, omdat ze hyperactief, bang, onzeker of droevig zijn, niet of moeilijk in staat zijn om tot samenspel te komen. Het is de taak van de leidster om deze kinderen te helpen. Sommige kinderen kunnen geen vriendjes maken omdat ze bijten, slaan of schoppen. Niemand wil naast hen zitten of met hen spelen. Dit kan onrust veroorzaken in de groep. Kinderen met dergelijke emotionele problemen hebben speciale aandacht nodig en (waar mogelijk) extra begeleiding.

7.3.5 Bevorderen van de emotionele veiligheid

De leidster, maar ook de groepshulp, heeft een enorm belangrijke rol bij het zich ontwikkelende gevoel van veiligheid van het kind. Zo zijn zij betrokken bij het kind en diens 'zijn', 'spelen' en 'werken'.

De groepsleidsters laten voortdurend merken dat ze de kinderen accepteren zoals ze zijn. Er worden complimentjes gegeven, maar er wordt ook aangegeven wanneer een kind gedrag vertoont dat niet past binnen ons normen en waardensysteem. Dat doen zij overigens ook steeds met respect voor het kind.

De groepsleidsters bieden kinderen die extra zorg nodig hebben, door beperkingen of stoornissen zowel fysiek als sociaal-emotioneel, krijgen deze ook. Dat houdt ook in dat zij zich in voorkomende gevallen zullen verdiepen in de aard van de beperkingen en in de wijze van omgang met die beperkingen.

7.4 Voorbeeldfunctie van de leidster

In elk kind leeft de drang om groot te worden. Alles wat een volwassene doet zou een kind ook willen doen. Alles wat de opvoeder is, zou het kind ook willen zijn. Dit verlangen wordt sterker naarmate er een band is met de volwassene, speciaal een band van vertrouwen, liefde en wederzijds respect. De verbondenheid en de imitatiedrang van de peuter leiden tot een totale identificatie.

Wanneer een peuter iets nabootst speelt hij niet alleen de ander, met zijn gevoel wordt hij de ander. Tot het fijnste detail bootst het kind de volwassene na. De manier van bewegen, praten, de omgang met anderen en zelfs de gemoedstoestanden worden zo door het kind overgenomen.

In De Peutertuin is een huishoek, die tegemoet treedt aan de drang in het kind om volwassenen na te bootsen.

Vanwege de grote voorbeeldfunctie is de leidster genoodzaakt om zich bezig te houden met haar eigen persoonsvorming. De innerlijke kwaliteiten die zij belichaamt maken deel uit van de juiste leeromgeving die ze de kinderen aanbiedt. De leidster maakt dus deel uit van wat we in een montessori-peutergroep de voorbereide omgeving noemen. Een montessoriaanse pedagogische werkwijze is niet alleen een methode die zij toepast op haar werkveld, maar ook een innerlijke houding en bezieling van haar persoonlijkheid die zij tot uiting brengt. Dit vergt tijd en een rijpingsproces voor zowel leidster als kinderen.

Wanneer we kijken naar het aspect 'emotionele veiligheid' dient de leidster zich te beseffen dat een belangrijk deel van het scheppen van emotionele veiligheid geborgd kan worden in zaken als:

- het werken met een vast dagritme of dagschema;
- het creëren van een prettige, rustige sfeer in de groep;
- het steeds bespreken met het kind van (grote) emoties;
- het werken met een vaste indeling van de ruimte - niet steeds de indeling wijzigen;

7.5 Moreel inzicht

Het ontwikkelen van morele kracht in het kind maakt een belangrijk deel uit van de opvoeding. Het leren van normen en waarden fungeert als een morele referentie waar de peuter veel kracht uit kan putten. Later zal deze kracht het kind de impulsen geven om vanuit idealistische motieven te handelen.

Een gezonde morele fundering maakt het kind ook minder kwetsbaar voor negatieve invloeden van buiten. Het geeft vorm aan zijn psychische gesteldheid en duidelijkheid aan zijn omgang met de buitenwereld.

Maar morele opvoeding mag geen moraliserend karakter hebben. Het moet niet gepaard gaan met afdwingen. Wanneer we een kind laten merken dat het er voordeel bij heeft wanneer het bijvoorbeeld royaal geeft door hem te belonen, dan reduceren we dit soort handelen tot een prestatie-oefening. We stimuleren niet de sociale gevoelens, maar eerder een soort diplomatieke slimheid. Het moet een soort van aanpassing aan de verwachtingen van volwassenen worden.

Voor de ontwikkeling van moraliteit is het levende voorbeeld van de leidster (en andere volwassenen) van doorslaggevend belang. Maar dit levend voorbeeld zou geen enkel effect hebben als er in het kind niet een kracht zou werken die het voorbeeld oppakt en nabootst. Het kind heeft dus een affiniteit met het 'goede' in de wereld; deze affiniteit is zeker niet aangeleerd.

7.5.1 Normen en waarden

Wanneer we het hebben over 'moreel inzicht' dan komt ook het aspect 'normen en waarden' aan de orde.

Met elkaar omgaan betekent een op een juiste manier toepassen van de sociale afspraken die we in onze maatschappij hebben gemaakt. De leidster heeft hierin een grote voorbeeldfunctie.

Het creëren van een sfeer waarin de ontwikkeling tot implementatie van ons normen en waarden-stelsel tot volle ontplooiing kan komen geschiedt door:

- het bevorderen van de omgang van het kind met anderen;
- het bespreken van aspecten van de omgang met elkaar;
- het scheppen van een nieuwsgierige houding van leidster en kinderen onderling;

- er voor te zorgen dat geen kind uitgesloten wordt van ‘spel’ of gezamenlijke activiteiten;
- door het werken met vaste tijdschema’s en het bespreken daarvan met de kinderen biedt de leidster structuur
- het met respect omgaan met een ieder die bij de peutergroep betrokken is - ook daarin is de leidster een voorbeeld

7.6 Ecologisch bewustzijn

Een relatie met de natuur is voor het kind essentieel.

Het beantwoordt een innerlijke behoefte. Het kind wordt geboren met het verlangen een relatie aan te gaan met de wereld. Deze wereld bestaat niet alleen uit mensen, maar ook de natuur, waar het kind een deel van is. De natuur is geen machine, maar een levend systeem dat hem voedt, inspireert en zijn geest tot rust brengt.

Kinderen hebben een natuurlijke affiniteit met de natuur. Een sloot of braakliggend terrein binnen de stadsbebouwing trekt onmiddellijk spelende kinderen aan, waar stenen, stokken en ander natuurlijk materiaal hun fantasie en zintuigen doen prikkelen. Zintuiglijk contact met de natuur doet het kinderlichaam en de ziel resoneren met een gevoel van ‘te leven’. Soms is het niet zo prettig, zoals een ijsskoude wind op je gezicht. Een plastic en kunststof wereld in tegendeel geeft de ziel een gevoel van ‘niet leven’ en leegte. Dit zal op den duur naar onverschilligheid ten opzichte van de wereld leiden, wat bij kleine kinderen in toenemende mate al merkbaar is.

7.6.1 Verrijking van de ziel

Voor een klein kind dat de wereld heeft leren waarnemen is de wereld veel groter en interessanter geworden. Een korte wandeling lijkt minder vermoeiend, omdat zijn oog op voorwerpen valt die voor hem zijn gaan leven, zoals een kiezelsteentje of een slak. Hij is niet meer bang voor spinnen of bijen want hij weet dat deze beestjes aan het werk zijn: de spin om zijn web te weven, en de bij om honing uit de bloemetjes te halen. In De Peutertuin leren kinderen dat alles een taak heeft, net als mensen. Dit besef maakt de natuurverschijnselen ook minder bedreigend voor ze.

7.6.2 Zorgzame levensinstelling

De mens heeft niet alleen een verzorgende taak ten opzichte van elkaar, maar ook ten opzichte van de natuur. Zorg dragen voor plant en dier is een onderdeel van het kosmische gevoel dat Montessori kinderen wil aanleren. Het kind leert al op zeer jonge leeftijd een zorgzame houding te ontwikkelen die niet alleen de natuur goed doet maar ook het kind zelf. In De Peutertuin wordt zorgzaamheid bijgebracht middels de verzorging van een eigen plantje. Er wordt tevens gekeken naar de bijzonderheden van het plantje: zijn er plotseling bloemetjes gekomen, gaat er een blaadje verkleuren. Voor peuters zijn dit indrukwekkende gebeurtenissen op de dag.

7.7 Taalontwikkeling

Taal is het middel om contact te maken (sociale ontwikkeling), om uitdrukking te geven aan wensen en gevoelens (emotionele ontwikkeling), en is het middel dat toegang verschaft tot een gemeenschappelijke denkwereld (intellectuele/cognitieve ontwikkeling).

Taalgedrag van peuters kan gesplitst worden in verschillende onderdelen:

- actief taalgebruik (de taal die de peuter zelf spreekt), dat valt te onderscheiden in:
 - spontaan actief taalgebruik: alles wat het zelf zegt
 - uitgelokt actief taalgebruik: alles wat het kind zegt op wat een ander kind zegt
- passieve taalkennis (de taal die het kind wel begrijpt en verstaat, maar niet zelf spreekt).

De leeftijdperiode van 0 - 4 jaar is de periode in het leven van een mens waarin 'de taalverwerving' plaats vindt. In zijn ontwikkeling verkeert het kind in het linguale leerstadium. In geen enkele andere periode in het latere leven zal een mens nog ooit zo snel en makkelijk taal kunnen leren. Het is daarom dan ook van het grootste belang dat in De Peutertuin optimale voorwaarden worden geschapen voor de ontwikkeling van de taal en de spraak. De voorbereide omgeving is van wezenlijk belang voor de taalontwikkeling. Het kind moet veelvuldig in aanraking komen met werkjes waarin de taal centraal staat. Binnen het montessori-materiaal worden veel begrippen aangeleerd, zoals groot-groter-grootst.

Luisteren is eigenlijk de grondslag voor communicatie. Een kind dat niet beoefend is in het leren luisteren heeft minder kans van slagen in een goed taalgebruik. Na de geboorte begint het leren luisteren al in de wieg. Terwijl het kind wakker wordt raakt het vertrouwd met de klanken en stemmen van zijn huisgenoten. In De Peutertuin kan de leidster dit luistervermogen nog verder trainen. Dit gebeurt door het vertellen van verhaaltjes, het zingen van liedjes, het voorlezen van prentenboeken, maar natuurlijk ook door het voeren van gesprekken met het kind (individueel en in groepsverband).

Voor de ontwikkeling van een actief taalgebruik zijn liedjes en verhaaltjes die ook via gebaren uitgebeeld worden een uitstekende techniek. Dit ondersteunt het lichamelijke en emotionele beleven van de taal. Taal zit vol ritme en klank, welke het kind gevoelsmatig erg aanspreken, speciaal wanneer het ook lijfelijk wordt ervaren.

8 ZORG VOOR, ZORG OM DE ONTWIKKELING VAN DE PEUTER

8.1 MKVS - een basis voor signaleren

In een eerdere paragraaf is het werken van de leidsters met het Montessori Kind-Volg-Systeem beschreven. Door middel van het werken met dit instrument om de ontwikkeling van het kind te volgen kunnen signalen worden opgepikt waaruit blijkt dat er problemen zijn in de ontwikkelingslijn.

Ook is eerder aangegeven dat het bestuur monitort hoe het werken met het MKVS verloopt en welke ondersteuning de leidsters nodig hebben op welk moment dan ook.

Sterk punt van het MKVS is dat er steeds bij geobserveerde ontwikkelingskenmerken wordt aangegeven of er sprake kan zijn van een ontwikkelingsachterstand. In de scholing die de leidsters gevolgd hebben in het gebruiken van het MKVS is aandacht besteed aan het bespreken van eventuele ontwikkelingsachterstanden binnen het leidstersteam.

Belangrijk is om eventuele ontwikkelingsachterstanden verder te onderzoeken. Hier dienen nadere observaties en onderzoeken voor plaats te vinden. Eventueel kan een beroep worden gedaan op de intern begeleider van Montessorischool De Wegwijzer; deze kan vanuit de montessorivisie zicht geven op nadere aspecten van de ontwikkelingsachterstand.

8.2 Nadere stappen

Wanneer overleg met het team daar aanleiding toe geeft worden de ouders van het kind op de hoogte gebracht van het geconstateerde probleem. Dit kunnen problemen zijn op cognitief gebied en op sociaal-emotioneel gebied.

Steeds worden de stappen die genomen worden vastgelegd in het kinddossier - elk kind heeft een dossiermap waarin dit soort zaken worden gerapporteerd door de leidster. Ook verslagen van gesprekken worden hierin vastgelegd.

In het kader van de privacy hebben ouders overigens altijd recht op inzage in dit dossier.

Als er sprake is van verregaande problematiek, dan wordt hiervan melding gemaakt bij het Stadsteam van de gemeente Enkhuzen. Mocht het kind woonachtig zijn in één van de buurgemeenten, dan wordt melding gemaakt bij het gebiedsteam van de betreffende gemeente.

De ouders worden hierover wel ingelicht, maar hoeven hier geen toestemming voor te geven.

8.3 Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling

Voor gevallen van huiselijk geweld en kindermishandeling is de meldcode van toepassing, die is vastgesteld door het bestuur van de Stichting Montessori-peutergroep Enkhuzen. Ook in deze meldcode komt het stadsteam, of het overeenkomstige gebiedsteam, om de hoek kijken.

BIJLAGE

Vrijwilligersbeleid

In november 2015 is het eerder als los document bestaande ‘Vrijwilligersbeleid’ opgenomen als bijlage bij het Pedagogisch Beleidsplan.

Inhoudsopgave

1.1 Inleiding	25
1.2 Definitie en afbakening van vrijwilligersbeleid	25
1.3 Criteria voor werving en selectie van vrijwilligers	26
1.4 Kerntaken en functies van vrijwilligers	26
1.5 Ziekte of verhindering	28
1.6 Klachten en geschillen	28
1.7 Aansprakelijkheid	28
1.8 Beëindiging werkzaamheden	28

1.1 Inleiding

In het peuterspeelzaalwerk zijn altijd vrijwilligers werkzaam geweest, in oudercommissies of als vrijwillige groepshulp op de peutergroepen. Dor de groei van het aantal groepen van De Peupertuin en daarmee de groei van het aantal vrijwilligers heeft het bestuur gemeend om een aantal afspraken op papier te zetten in de vorm van een document Vrijwilligersbeleid.

Vanuit veiligheidsaspecten is het wenselijk om met minimaal twee personen aanwezig te zijn bij een groep peuters.

De minimumeisen waar het beleid voor een op een peuterspeelzaal werkzame vrijwilliger aan dient te voldoen, is vastgelegd in de Wet kinderopvang en kwaliteit peuterspeelzalen.

Het hierna beschreven beleid betreft de vaste vrijwilligers op de peuterspeelzaalgroepen.

1.2 Definitie en afbakening van vrijwilligersbeleid

Vrijwilligerswerk is niet betaald werk in de zin van werk wat in een dienstverband wordt verricht. Vanuit de Stichting Montessori-peutergroep Enkhuizen wordt een onkostenvergoeding verstrekt die past binnen de hiervoor geldende fiscale wet- en regelgeving.

Werken als vrijwilliger op een peuterspeelzaal wordt gedaan uit vrije wil, met plezier en omdat men iets voor anderen of de samenleving wil doen.

Vrijwilligerswerk kan een leuke vrijetijdsbesteding zijn, is een sociale bezigheid, je wordt erom gewaardeerd en je kunt jezelf ontplooiën.

Door de Stichting Montessori-peutergroep Enkhuizen worden middelen en/of voorzieningen geboden die belangrijk zijn voor het werk, evenals koffie en thee.

Indien tot aanstelling wordt overgegaan krijgt de vrijwilliger de kosten, die gemaakt worden voor het aanvragen van de VOG, door de Stichting Montessori-peutergroep Enkhuizen vergoedt.

1.3 Criteria voor werving en selectie van vrijwilligers

De werving van nieuwe vrijwilligers kan plaatsvinden door het plaatsen van vacatures op de website van De Peutertuin, via de nieuwsbrief van de Peutertuin, werving via de vrijwilligerscentrale, via directe werving door de peuterleidsters en mond-tot-mond reclame.

Vrijwilligers die via de website, de nieuwsbrief of vrijwilligerscentrale zijn aangemeld, hebben altijd een gesprek met de hoofdleidster en aansluitend met de peuterleidster van de betreffende groep waarvoor een groepshulp wordt gezocht.

De vrijwilligers die via werving door de peuterleidster of via mond-tot-mond reclame bij de Stichting Montessori-peutergroep Enkhuizen binnenkomen, wordt door de hoofdleidster uitgenodigd voor een gesprek.

Afhankelijk van de wijze waarop de mensen binnenkomen, kan dit gesprek een oriënterend of informerend karakter hebben.

In een eerste gesprek komen de volgende onderwerpen meestal aan de orde:

- doelstelling van de Stichting Montessori-peutergroep Enkhuizen met het peuterspeelzaalwerk;
- Het vrijwilligersbeleid;
- De taakomschrijving en de eisen van de vrijwilliger;
- De duur van de inzet van de vrijwilliger.

Een mogelijke profielschets van een vrijwilliger is:

- Leeftijd van af achttien jaar
- Opleiding bij voorkeur minimaal vbo/vmbo-niveau
- Bij voorkeur al ervaring met peuters
- Weten om te gaan met gevoelige informatie en deze niet verspreiden
- Gemotiveerd zijn voor het assisteren van de beroepskracht bij alle voorkomende werkzaamheden in de peuterspeelzaal, zowel tijdens de groepsuren, als daarbuiten
- Verdere vereisten:
 - o Enthousiaste inzet
 - o Beschikbaarheid op de afgesproken tijd
 - o Bereidheid om, na een inwerkperiode, zelf initiatieven te ontplooiën
 - o Is bereid een VOG te verstrekken aan de stichting

Na wederzijdse instemming over het vrijwilligerswerk wordt in de meeste gevallen een afspraak gemaakt over een startdatum en een introductieperiode.

De introductieperiode (4 weken) geldt tevens als proefperiode voor beide partijen.

De vrijwilliger dient een verklaring omtrent gedrag (VOG) te overleggen.

De kosten van deze VOG wordt door de Stichting Montessori-peutergroep Enkhuizen betaald.

De mogelijkheid bestaat ook dat een van de partijen na de introductieperiode om welke reden dan ook besluit niet verder te willen.

Als de Stichting Montessori-peutergroep Enkhuizen tot dit besluit komt, wordt dit door de peuterleidster of hoofdleidster helder verwoord naar de vrijwilliger.

Als een vrijwilliger vertrekt, wordt er een gesprek gevoerd waarin geïnformeerd wordt naar de beweegredenen. Een goede afronding is te allen tijde wenselijk.

Wanneer een vrijwilliger als groepshulp wordt genodigd, dan kan dat alleen als hij/zij de beschreven achtergronden en de beschreven werkwijze, welke is weergegeven in het Pedagogisch Beleidsplan, onderschrijft.

1.4 Kerntaken en functies van vrijwilligers

De vaste beroepskrachten van de locatie zijn primair verantwoordelijk voor de gang van zaken op de peuterspeelzaal.

De vrijwilligers werken aanvullend.

Tijdens de openingstijden van de peuterspeelzaal biedt de vrijwilliger ondersteuning door te helpen met het groepswerk (de activiteiten op de peuterspeelzaal).

De werkzaamheden kunnen bestaan uit bijvoorbeeld: met de kinderen meespelen, voorlezen aan kinderen, helpen bij het fruit eten, helpen met het verschonen of naar het toilet gaan van kinderen, helpen met werkjes.

Een en ander gaat altijd in overleg met de verantwoordelijke beroepskracht.

De vrijwilliger draagt geen verantwoordelijkheid voor de groep of de ruimte waar de peutergroep zich bevindt. De vrijwilliger werkt altijd onder aansturing van de beroepskracht.

De beroepskracht coördineert de werkzaamheden van de vrijwilliger en draagt verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de activiteiten en de dienstverlening.

Vrijwilligers worden (behoudens ziekte of onvoorziene omstandigheden) op vaste dagdelen ingezet op een vaste locatie, zodat de continuïteit voor kinderen en leiding gewaarborgd is.

Het doen van vrijwilligerswerk brengt ook verantwoordelijkheden met zich mee.

De uitspraak “vrijwillig maar niet vrijblijvend” is hier zeker van toepassing.

De Stichting Montessori-peutergroep Enkhuizen mag ervan uitgaan dat de vrijwilligers zich aan de gemaakte afspraken houden.

Van de vrijwilligers wordt verwacht dat zij zich kunnen verenigen met de doelstelling van de Stichting Montessori-peutergroep Enkhuizen en het vrijwilligerswerk waarvoor zij zich aanmelden. De vrijwilliger beheerst de Nederlandse taal goed in woord en geschrift en zij heeft bij voorkeur ervaring met peuters.

Zij is in staat het pedagogische beleid van de Stichting Montessori-peutergroep Enkhuizen en eventueel van de desbetreffende locatie te onderschrijven en dit uit te dragen in haar omgang met peuters, ouders en beroepskrachten.

Zij is in staat om de aanwijzingen van de beroepskracht zichtbaar op te volgen.

Ten aanzien van alle informatie die de vrijwilliger ter oren of onder ogen komt bij de uitvoering van de werkzaamheden zal de vrijwilliger geheimhouding en discretie betrachten.

Indien gewenst kan ten behoeve van deskundigheidsbevordering worden deelgenomen aan relevante informatie- en themabijeenkomsten.

Daarnaast geldt wat het bestuur van de Stichting Montessori-peutergroep Enkhuizen het volgende:

- De vrijwilliger zal t.b.v. De Peutertuin op de hierboven aangegeven dagdelen de leidster gaan assisteren.
- De vrijwilliger is bereid een kwartier voor aanvang en een kwartier na afloop aanwezig te zijn/blijven
- In geval van verhindering zal de vrijwilliger de leidster tijdig en vooraf telefonisch op de hoogte stellen
- De leidster bepaalt in samenspraak met de vrijwilliger de te verrichten activiteiten/werkzaamheden
- De vrijwilliger is verantwoordelijk voor de taken die zij/hij op zich heeft genomen
- De vrijwilliger neemt geheimhouding in acht bij het horen/zien van vertrouwelijke informatie
- De vrijwilliger is verplicht om voorafgaand aan de werkzaamheden een “Verklaring Omtrent het Gedrag” te overleggen aan het bestuur van de stichting
- In geval van geschillen tussen de vrijwilliger en de leidster(s) welke niet opgelost worden, kan de vrijwilliger dit geschil voorleggen aan het bestuurslid belast met personeelszaken
- De vrijwilliger verklaart zich bereid om de activiteiten te verrichten en informeert de leidsters dan over de eventuele inzetbaarheid in de volledige peuterspeelzaal periode
- De vrijwilliger neemt bij het beëindigen van deze overeenkomst een termijn van minimaal 1 maand in acht. Bij het aanvaarden van een betaalde baan kan op verzoek een getuigschrift worden verstrekt.
- De vrijwilliger respecteert het schoonmaak- en hygiënebeleid dat op de locaties in de praktijk wordt gebracht.

1.5 Ziekte of verhindering

In geval van verhindering wegens ziekte, vakantie of anderszins, zal de vrijwilliger de beroepskracht van de desbetreffende locatie hiervan tijdig op de hoogte stellen.

1.6 Klachten en geschillen

Meningsverschillen en conflicten kunnen ontstaan tussen vrijwilligers onderling, vrijwilligers en beroepskracht, vrijwilligers en bestuur en vrijwilligers en ouders.

Uitgangspunt is, dat meningsverschillen en conflicten in goed overleg worden opgelost.

Indien het overleg niet tot het gewenste resultaat leidt, kan zowel de vrijwilliger als de beroepskracht zich wenden tot de hoofdleidster.

Wanneer met partijen niet tot een bevredigende oplossing gekomen kan worden geldt de klachtenregeling zoals deze binnen de Stichting Montessori-peutergroep Enkhuizen gangbaar is.

1.7 Aansprakelijkheid

De volgende verzekeringen zijn afgesloten voor vrijwilligers en beroepskrachten. Collectieve Aansprakelijkheidsverzekering (schade toegebracht aan derden' en Collectieve Ongevallenverzekering (bij ongevallen tijdens uitoefening werkzaamheden).

De vrijwilliger is niet verzekerd voor de gevolgen van ziekte, arbeidsongeschiktheid en werkloosheid. De relatie tussen de Stichting Montessori-peutergroep Enkhuizen en de vrijwilliger is geen arbeidsverhouding in de zin van het Buitengewoon Besluit Arbeidsverhoudingen.

1.8 Beëindiging werkzaamheden

De relatie tussen de vrijwilliger en de Stichting Montessori-peutergroep Enkhuizen wordt beëindigd op het moment dat een van de partijen dit wenst.

Afhankelijk van de omstandigheden kan de relatie per direct worden beëindigd, maar de in acht name van een redelijke opzegtermijn wordt op prijs gesteld.

Indien de vrijwilliger dit wil, kan een getuigschrift overhandigd worden.

Hiervoor dient een verzoek naar de hoofdleidster te worden gericht.

Een relatie kan door de Stichting Montessori-peutergroep Enkhuizen beëindigd worden, wanneer de vrijwilliger niet meer aan de functie-eisen kan voldoen.

Dit dient tijdig door de verantwoordelijke beroepskracht te worden onderkend en in een gesprek met de betreffende vrijwilliger kenbaar te worden gemaakt.

De Stichting Montessori-peutergroep Enkhuizen verplicht zich, in geval van noodzakelijke beëindiging van de relatie, dit gemotiveerd en het liefst 4 weken van te voren aan de vrijwilliger mede te delen.

De procedure is niet van toepassing indien sprake is van het herhaaldelijk schenden van gemaakte afspraken of wanneer op een andere manier misbruik van vertrouwen is gemaakt; dan kan de samenwerking meteen worden beëindigd.